ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ՝

Թիֆլիս, Օլգինսկայա փող. տ. № 31—33 (Քինուորական նահանգական գրատարանի և Օլգինսկի ինստիտուտի հանդէպ), բաց է ամեն օր (բացի կիրակի և տօն օրերից), առ. 10 ժ. մինչև 2½-ը կէս օրից յետոյ։ Անձնական տեսակցութիւն խմբագրի հետ՝

երեքշաբթի և ուրբաթ առ. 11—12 ժ.

Տելեֆօն № 282։

ԺԱՄԱՑԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՆ ընդունւում են ամեն լեզուով, սակայն մի չորրորդական Տարազի, առաջին երես 40 կոպ. վերջին երես 25 կ. մանրատառ (պոեիա)։ Գրկնուղ յայտարարութիւններն առանձին համաձայնութեամբ։ ԲԱԺԱՆՈՐԴԳԻՆԸ՝ տարին 6 ր.(արտասահմ.10ր.) ամիսը՝ 50 կ. առանձին №-ը 20կ. ՀԱՍՑԷԻՆ՝ ТИФЛИСЪ, ред. ТАРАЗЪ. Caucase. Rédaction du journal TARAZ, Tiflis.

Գ ե ղ ա ր ւ ե ս տ ա կ ա ն, գ ր ա կ ա ն, գ ի տ ա կ ա ն, ք ա ղ ա ք ա ց ի ա կ ա ն

պատկերազարդ հարաթերթերից. լոյս է տեսնում հարաթը մի անգամ կիրակի օրերը։

№ 16 կիրակի, մայիսի 11 | Տասնհինգերորդ տարի 1903 թ.

Շարունակում է ԱՂԲԻՒՐ պատկերազարդ տեսագրի եւ ՏԱՐԱԶ հարաթաթերթերի 1903 թ. քաժանորդագրութիւնը

ԱՂԲԻՒՐ *պատկերազարդ տեսագրին և հարաթաթերթերին, կարելի է* **ՏԱՐԱԶ**

Թիֆլիսում տառագրել խմբագրատանը, Դատարանական պրավաճառանոցում և Բունիաթ-Զադե ծխախոտի վաճառանոցում, Արտիստիկ. ընկ. թատրոնի մուտքի կողքին. իսկ Բագուում Պրոմէթէոս ընկ. պրավաճառանոցում (Красноводск. ул. и. Ամիրեանի)։

ՍԵՓՐԱՔ ՄԱՆԴԻՆԵԱՆԻ

դուստրները փոքրահասակներին դաս են տալիս և դասերը կրկնել են տալիս։ Նաև կարող են այդպիսիներին ապահանոց-տանել (Մանգլիս), եթէ ժամանակին պատուիրեն,

Вознесенская, 6.

Ս. ՊԱԼՃԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

—

Մեր գրական-դպրոցական գործիչներից և ոչ մէկը մինչև այսօր դեռ չէ տեսնել իր յիսնամեակը և ամսոյս 4-ին Երեւանում կատարած Մ. Պալճանի յոբելեանը այս կողմից մի եզակի փաստ է։ Յօբելեարի ծննդի հոգեկոչ դպրանոցում, ուր այժմ Պ. Պալճանն ուսուցիչ է։ Հանդէսը բացուեց Վեհափառ Կաթուղիկոսի սրբատառ օրհնութեան կոնդակով, որ կարդաց Թեմի փոխանորդ Սուքիաս արքեպիսկոպոսը, ապա կարգացուեցին ուղերձներ, հեռագրերներ մեր դպրոցական և հասարակական հիմնարկութիւններից ու մասուցին պանգան ընծաներ, հանդէսը վերջացաւ ի պատիւ յոբելեարի հանդիսաւոր ճաշկերոյթով։

Պ. Մ. Պալճանի 35-ամեայ յոբելեանը կատարել է ս. Էջմիածնում 15 տարի սրանից առաջ և Մակար կաթուղիկոսը ձեմարանի անդուլիյ առաջին կենսաթոշակը տարեկան 400 ր. սրան էր նշանակել, որ ի հարկէ այն ժամանակից ի վեր սահմանում է, անշուշտ, կանոնաւոր։

—

ՄՕՂԱԻՐ

—

Մանուլի մէջ մի գեղեցիկ սովորութիւն է յարգվում, որ անշուշտ բարեկրթութեան նշան է։ Ընդունուած է, որ ամենանուիրեալ քոջը, կամ լոկ միայն գլխադիրներով նշանակած առորագրութիւնը—հրապարակաւ չբացուի։—Արդարև ինձ զարմանք է պատճառում այն մարդու սրամտութիւնը, որ կարողացել է իմ երկու սկզբնատառ (Մ. Մ.) առորագրութեան մէջ անսխալ կարդալ իմ անունն ու ազգանունը լիովին։ Բայց լաւ չի ա՛լ, որ այդ դժուար գիւտն անելուց յետոյ նոյնը en toutes lettres արտագրել է իր դաւէշտարանութեան մէջ։ Մանաւանդ խմբագրութիւնը գեղեցիկ էտիկա չէ բանեցրել։ Ես ի հարկէ թնդանօթներ չունիմ այդպիսի բարբարոսութեան չդէմ մաքառելու համար, բայց վատութիւնը ձեզ է մնում, որ չէք յարգում նոյն իսկ ձեր պաչուած մեծ ուսուցչի պատուէրները, որը որ ձեր քաջագործութիւնը կանխաւ անուանել է սրբադրապղծութիւն։ Ուրիմն այդ բանում էլ կեղծ բարեսաչտներ էք։

Ի տեղեկութիւն. հաւատացէք, որ Ս. Մ. նոյնչափ զգայող է ձեր նեաեղի դէմ, որչափ որ ամրողջ անունը։ Իսկ ձեզ թերես այն զանազանութիւնն է աւելի զբաղեցնում, որ փակագիրը բաց անելով դուք կարողանում էք... գուարճացնել կինց հերին։ Երանի՛ ձեր ցնծութեան...

* *
*

Դուք զաւէշտներով էք զբաղուած, իսկ ես լուրջ բողոքներ ունիմ «Մշակի» դէմ։ Այդ թերթը ուխտել է նախ՝ բռնազատել, որ ես օտարալեզու թերթեր կարդամ, և երկրորդ՝ որ վնասէ իմ դրամանին։ Ես ամենայն օր 5 կոպ. եմ վճարում մի հատ «Մշակ» ձեռք բերելու համար։ Բայց միշտ փչաքարութեով եմ դարձնում թերթի այն երեսը, ուր որ տպագրուած են հեռագիրներ, յայտարարութիւններ, մահացոյցականներ, կամ նորա կլասիքական թարգմանութիւնները։ Ծէր Աստուած, այս ինչ մլիոնի լեզու է։ Կարդում եմ, և ոչինչ չեմ հասկանում. և միթէ կարելի է անհասկանալին հասկանալ։ Ուստի ստիպվում եմ գրպանիցս մի 3 կոպ. էլ հանել և ըզարկել, որ Тифл. Листокъ բերեն... ապա թէ (աւելի էժան գնով) հասկանում եմ հեռագրի առեղծուածը։ Ուրեմն օտարալեզու ընթերցանութիւն և 8 կոպ. ծախք...։ Ինչի՞ նման է այսպիսի խղճի բռնաբարութիւնն ու անտեսական կեղեքումը։ Բայց արդեօք միայն ես եմ տանջվում, թէ «Մշակի» բոլոր 3000 բաժանորդները և ամբողջ բազմաթիւ ընթերցողները ևս։ Երևի երկաթի ջղեր ունեն, որ տանում են։

Խնդրեմ հասկացէք, թէ «Մշակն» ինչ է ուզում ասել այս թարգմանութեամբ, որ 31 տարի մէջս նոյնութեամբ թխել է, միշտ փոքձելով իւր ընթերցողների ախորժակին համապատասխանութիւնը։

«Տարաձայնութիւնը կարգադրված (?) է բոլոգաբական դիպլօմատիական գործակալութեան քարտուղարի վերաբերմամբ, որի թղթերը յարդանիս էին գրուած։ (Տարաձայնուրիւնը կարգադրուած ?? թող իրան փեշերաչ. դուք լանցեք շարունակութիւնը). Բ. Դուռը դիպլոմատիական դեկավարող բարեկամական խորհուրդներ տուաց, չտարածել մոսկակցութիւն չունեցող անձանց վերայ եռանգուն միջոցներ մակդօնական կոմիտեաների դէմ և նորերս գինամիտալին յանցաւոր փորձեր անողների վրա, խուսափել առանց կարիքի ոստիկանութեան և զօրքերի խառնուրդութեան ծանր միջոցներից անչեղ առաջն առնել այն բոլորի, որ կարող է առաջացնել յափշտակված տարերքի կատաղութիւնը և մեղադրանք յարուցանել Բ.Դրան դէմ»։

Այն ինչ հեռագրի իմաստը հայերէն ևս կարելի է պարզ այսպէս արտայայտել.

«Ընդ թիւրիմացութիւնը, որ ծագել էր բռնարական գործակալութեան քարտուղարի ձեռքից թղթերը առնելու պատճառով, իրաւախոհութեամբ վերջացաւ...Կենավարող դիւանագիտական մարմիններից Բ. Դուռը բարեկամական խորհուրդ տուաց, որ մակեդոնական խռովարարների դէմ և ուժանակով տարատի տարածողների դէմ սահմանած ազգու միջոցները գործ չդնէ անմեղների վերայ, որ դադարեցնէ ոստիկանութեան և զօրքի հարկ չեղած աւելորդ խառնութիւնները, որ փութով և աչալրջութեամբ առաջն առնէ այն ամենի դէմ, որով կարող է առաջանալ մոլորուած տարերքների դառնութիւնը, իսկ Բ. Դուռը մեղաւոր հանդիսանալ»։

Ահա 31 ձիգ տարի է, որ «Մշակը» անպատճիժ կերպով վարժեցնում է կարդալ, առանց իմաստը քաղել տալու, կարդալ միրը, առանց գրի զօրութիւնը հասկացնել տալու, վերջապէս տեղծել տպուչ կարգացողների տիպարներ։ Բայց ժամանակ է փոխել դրութիւնը։ Ժամանակ է խմբագրատան մէջ մի առանձին թարգմանչական սեղան կարգել, ձոխ վարձատրութեամբ, որպէս զի այսուհետև թերթը միշտ հայերեն խմբագրուած հասնի թերթը միշտ հայերեն խմբագրուած հասնի հրատարակուի... և տալա թէ ուրիշի աչքի գերանը տեսնէ և «Շալքի Ուսա» թուղթերէն լեզուն սրբագրէ և բարեփոխէ...

* *
*

Անշուշտ, ընթերցող, դու ատում ես այնպիսի ազգապէրձներին, որոնք սեռնատում նատած, սկզբար ծխելով, թղթի վերայ թանաքի այցունքներ են թափում և եռանգով հրաւէր են կարդում ազգայիններին, որ դուրս գնան դաշտը ցուրտ ու բուքին և թշնամու դէմ արիւն թափեն...

Նորերս «Մշակը» սիրուն հրաւէր կարդաց ընթերցողներին, որ ապրիլի 26-ին թատրոն գնան և պատուեն վաստակաւոր հայ դերասանի և թատրոնի զարդ հայ կատակերգութեան երեսնամեակը։

Ապրիլի 26-ը չարաթ օր էր։ Անմիջապէս հետևեալ օրը, 27-ին, թերթը հարկաւ տակաւին հնար չէր ունենայ որ և է բան ասելու հայկական ներկայացման մասին։ 28-ն էլ երկուշաբթի էր, այսինքն թերթի չհրատարակուելու օր էր։ Ուրեմն մնաց, որ միայն մամի 29-ին, այսինքն երեքշաբթի օրը, տեղեկութիւն տանէինք վաստակաւոր հայ դերասանի և թատրոնի զարդ համարած հայ կատակերգութեան տօնախմբութեան մասին։

Եւ իրօք, 29-ին կարդացինք ապրիլի 26-ի ներկայացման նկարագրութիւնը, բայց... ոչ թէ մեր ակնկալած հայոց բեմի տօնախմբութիւնը, այլ հետևեալը.

«Չարաթ, ապրիլի 26-ին... կայացաւ վրաց սիրողների ներկայացումը։ Խաղացին... այս ու այն։ Դերակատարներից աչքի էին ընկնում... սա և նա։ Թատրոնում հասարակութիւն չատ կար...»

Իսկ հայոց ներկայացման մասին ոչ մի խօսք։

Արդեօք մեզը անվոյեթ թողնելով, վրացին մեզ պիտի դավէ...

* *
*

Պ. Յ. Սպենդիարեանը «Մշակի» 85-դ համարում մի գեղեցիկ առաջարկութիւն է անում, որ եկեղ. համայնքների իշխող օրէնքների համաձայն, ծխական բարեգործութիւն կազմակերպեն, որի օրինակը որ տուել է Աստրախանը, արդէն բարձրագոյն հաստատուած կանոնագրութիւն ունենալով։

Ո՛վ պէտք է ձեռնարկէ և իրագործէ այս համակրելի և օգտաբեր առաջարկութիւնը։ Այդ ևս բանը չկետածգելու համար, թող ամենայն աչխարհական, եկեղեցականի հետ ի միասին, առաջին քայլ անէ, որպէս զի միւսներն էլ դործին միանան և ընդհանրութեամբ գաղափարը իրականացնեն։

ԳՈՒՆԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՏՕՆԱՑՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ՅՈՒՇԱՐԱՆՔ Ա.Ս. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ *)

Ի.

Պատմագիրք հին, ինչպէս ասէ ամէն մարդ, եւ մեծ նշանակութիւն ունի ազգի մը համար։ Ան կը ներկայացնէ անոր անցեալը, անոր ապրած դէպքերը, անոր յաղթութիւնները եւ պարտութիւնները, անոր ուրախութիւնները եւ տառապանքները, անոր ամբողջ կեանքը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ծնած է, ինչպէս զարգացած է, ինչպէս ուժեղացած է, ինչպէս ծերացած է եւ ինչպէս մեռած է։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր հերոսները, իր մեծ մարդիկը, իր մեծ գործերը, իր մեծ յաղթանակները, իր մեծ ձեռնարկները, իր մեծ գիւտերը, իր մեծ գրականութիւնը, իր մեծ արուեստը, իր մեծ գիտութիւնը, իր մեծ քաղաքակրթութիւնը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր թշնամիները, իր մեծ պատերազմները, իր մեծ պարտութիւնները, իր մեծ աղէտները, իր մեծ տառապանքները, իր մեծ արցունքները, իր մեծ սուգերը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ուրախութիւնները, իր մեծ տօնակատարութիւնները, իր մեծ հանդէսները, իր մեծ խնջոյքները, իր մեծ երգերը, իր մեծ պարերը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ սէրերը, իր մեծ ամուսնութիւնները, իր մեծ ընտանիքները, իր մեծ զաւակները, իր մեծ ժառանգները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ հաւատքը, իր մեծ եկեղեցին, իր մեծ աստուածները, իր մեծ սրբերը, իր մեծ հրեշտակները, իր մեծ դեւերը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ երազները, իր մեծ տեսիլքները, իր մեծ մարգարէները, իր մեծ քուրմերը, իր մեծ կախարդները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ գրականութիւնը, իր մեծ գրադարանները, իր մեծ դպրոցները, իր մեծ համալսարանները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ արուեստը, իր մեծ նկարիչները, իր մեծ քանդակագործները, իր մեծ ճարտարապետները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ գիտութիւնը, իր մեծ գիտնականները, իր մեծ հնագէտները, իր մեծ պատմաբանները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ քաղաքակրթութիւնը, իր մեծ կառավարութիւնները, իր մեծ օրէնքները, իր մեծ դատարանները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ տնտեսութիւնը, իր մեծ առեւտուրը, իր մեծ արդիւնաբերութիւնը, իր մեծ հարստութիւնները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ բանակները, իր մեծ նաւատորմիղները, իր մեծ զէնքերը, իր մեծ զրահները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ թագաւորները, իր մեծ իշխանները, իր մեծ կայսրերը, իր մեծ թագուհիները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազնուականները, իր մեծ հոգեւորականները, իր մեծ ռամիկները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ստրուկները, իր մեծ գերիները, իր մեծ աքսորեալները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազատագրիչները, իր մեծ ազատամարտիկները, իր մեծ նահատակները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ապստամբութիւնները, իր մեծ յեղափոխութիւնները, իր մեծ հեղափոխութիւնները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական շարժումները, իր մեծ ազգային-ազատագրական պայքարները, իր մեծ ազգային-ազատագրական յաղթանակները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական պարտութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական աղէտները, իր մեծ ազգային-ազատագրական տառապանքները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական արցունքները, իր մեծ ազգային-ազատագրական սուգերը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական ուրախութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական տօնակատարութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական հանդէսները, իր մեծ ազգային-ազատագրական խնջոյքները, իր մեծ ազգային-ազատագրական երգերը, իր մեծ ազգային-ազատագրական պարերը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական սէրերը, իր մեծ ազգային-ազատագրական ամուսնութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական ընտանիքները, իր մեծ ազգային-ազատագրական զաւակները, իր մեծ ազգային-ազատագրական ժառանգները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական հաւատքը, իր մեծ ազգային-ազատագրական եկեղեցին, իր մեծ ազգային-ազատագրական աստուածները, իր մեծ ազգային-ազատագրական սրբերը, իր մեծ ազգային-ազատագրական հրեշտակները, իր մեծ ազգային-ազատագրական դեւերը։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական երազները, իր մեծ ազգային-ազատագրական տեսիլքները, իր մեծ ազգային-ազատագրական մարգարէները, իր մեծ ազգային-ազատագրական քուրմերը, իր մեծ ազգային-ազատագրական կախարդները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական գրականութիւնը, իր մեծ ազգային-ազատագրական գրադարանները, իր մեծ ազգային-ազատագրական դպրոցները, իր մեծ ազգային-ազատագրական համալսարանները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական արուեստը, իր մեծ ազգային-ազատագրական նկարիչները, իր մեծ ազգային-ազատագրական քանդակագործները, իր մեծ ազգային-ազատագրական ճարտարապետները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական գիտութիւնը, իր մեծ ազգային-ազատագրական գիտնականները, իր մեծ ազգային-ազատագրական հնագէտները, իր մեծ ազգային-ազատագրական պատմաբանները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական քաղաքակրթութիւնը, իր մեծ ազգային-ազատագրական կառավարութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական օրէնքները, իր մեծ ազգային-ազատագրական դատարանները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական տնտեսութիւնը, իր մեծ ազգային-ազատագրական առեւտուրը, իր մեծ ազգային-ազատագրական արդիւնաբերութիւնը, իր մեծ ազգային-ազատագրական հարստութիւնները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական բանակները, իր մեծ ազգային-ազատագրական նաւատորմիղները, իր մեծ ազգային-ազատագրական զէնքերը, իր մեծ ազգային-ազատագրական զրահները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական թագաւորները, իր մեծ ազգային-ազատագրական իշխանները, իր մեծ ազգային-ազատագրական կայսրերը, իր մեծ ազգային-ազատագրական թագուհիները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական ազնուականները, իր մեծ ազգային-ազատագրական հոգեւորականները, իր մեծ ազգային-ազատագրական ռամիկները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական ստրուկները, իր մեծ ազգային-ազատագրական գերիները, իր մեծ ազգային-ազատագրական աքսորեալները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական ազատագրիչները, իր մեծ ազգային-ազատագրական ազատամարտիկները, իր մեծ ազգային-ազատագրական նահատակները։ Ան կը պատմէ թէ ինչպէս ազգը ունեցած է իր մեծ ազգային-ազատագրական ապստամբութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական յեղափոխութիւնները, իր մեծ ազգային-ազատագրական

Ֆելիետոն

Գրախոսություն եւ մատենագրական նշումներ

«Ոձեск. Нов.» մատենագրական թերթը [illegible] [illegible] [illegible]

թիւն հայցելով Թագաւոր Կայսրին եւ Իր Օգոստափառ Ընտանիքի համար: Արեւնային սարից 21 ռումբ արուաց թնդանօթ: Քաղաքը զարդարուած էր ամբողջ օրը դրօշակներով, իսկ երեկոյեան լուսաւորուած:

— Մեծ իշխան Նիկոլայ Միխայլովիչին Բարձրագոյնս շնորհուած է գնդապետ-ադիւտանտի աստիճան:

— Պետերբուրգի 200-ամեայ յոբելեանին իրրեւ պատգամաւոր արդէն գնացել են Թիֆլիսի քաղաքագլուխ իշխան Ն. Ընդուպեան երկայնաբազուկ, պ. պ. Պասթեան և Տիգրանեան:

— Թիֆ. քաղաքային խորհուրդը որոշեց յիշատակ Պետերբուրգի յոբելեանին նրա հիմնադիր Մեծն Պետրոսի անունով մի որթզիր պահել Պետերբուրգի բարձրագոյն պղրոցներից մէկում այն պայմանով, որ Թիֆլիսում պօլի տեխնիկում բացելուց յետոյ այդ որդեզիրն այստեղ պահի:

— Բացի նոյնպէս գնացել են Պետերբուրգ քաղաքագլուխը և երեք քաղաք. իրաւաստներ:

— Ամսոյս 16-ին Պետերբուրգի յոբելեանին լոյս կըտեսնի Տարազի Իլլիւստրասիօնն ամբողջովին նուիրած այդ ուրախալուրեան:

— Ընդերկարում հաստատուած ռուս գաղթականների գիւղերում եկեղեցիներ կառուցանելու նպատակով քանական հարց ըսրլի է նախագծուած 1903 և 1904 թ.:

— Մեր մարգարէութիւնը կատարուեց. գաւառներից շարունակ ստանում ենք տեղեկութիւն, որ կատարել են Բաֆֆու մասնան XV-ամեակի առիթով հոգեհանդիստներ և գրական երեկոյթներ:

— Ընդօրանից հեռագրում են, որ օրը ցերեկով մայիսի 1-ին մեր սահմանապահ զինուորները չրջելիս ընկնում են պարսիկ աւազակների սպրդած ծուղակը:

— Բացում մարտի 27 ին փողոցային անկարգութիւնների առիթ գլխաւորները, ինչպէս հաղորդում են այնտեղի լրագիրները, ենթարկուած են բանտարգելութեան, համաձայն օրէնքի:

— Պետիգօրսկում մեծ աշխոյժով առաջ է գնում ելեքտրլեի քաջշակի կառուցումը:

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՀԵՌԱԳՐԱՆՑՆ ՂՕՒՐԵՐ

Բեռլինեան. —Ձնծաղելիչները ճառ. խօսեց յատուկ արարողութեամբ, թէ ռուսական տարիների պետական քաղաքականութիւնից կրլինի կախուած, կարող է արդեօք Մեծ-Բրիտանական Կայսրութիւնը դիմադրել աշխարհին իրրեւ միացեալ ազատ ազգ թէ բաժան-բաժան կըլինի եւասիբարար սեփական չահերի հետամուտ եղող առանձին նահանգների: Եթէ գաղութների բոլոր ծծանդակից ազգիւրները պահէին մայր հողի տրամադրութեան տակ Մեծ Բրիտանիային սպառնացող վտանգի դէպքում, ապա այդ մի գիւտ կրլինէր արժանի համարեա ամէն զոհաբերութեան:

Սօֆիա. —Պրօֆեսորների և ուսուցիչների այն կոչը, որով պահանջում է, որ քաղաքակրթի աշխարհը կօնտրոլ նչանակի կարծեցեալ ապստամբութեան մասնակցութեան համար ուսուցիչներին դատող արտակարգ դատարանի վրայ, խըսնդրում է ոչ թէ չնորհ այլ արդարութիւն:

Բուլղարական հրապարակախօսների արտակարգ նիստը յանկութիւն յայտնեց, որ բուլղարական կառավարութիւնը հերքէ Բուլղարիայի հոգեւորականութեան, ուսուցիչների և Մակեդոնիայի ուրիչ գործիչների դէմ եղած կրպակոտութիւնը. Բայց նիստը չնորհակալութիւն յայտնեց ռուսաց, ֆրանսիական և եւրոպական մնացած մամուլին, որ չրեկոիւ կերպով է վերաբերում մակեդոնական անցքերին:

Լոնդոն. Ծովային բիւջէի քննութեան ժամանակ Լորդ Բրասսն յայտնեց, որ ծովային վարչութիւնն ուղում է նոր նաւերի չինութեան վրայ ծախսել նոյնքան, ոչքան Ռուսիան, Ֆրանսիան և Գերմանիան միասին առած, և պնդում է, որ կառավարութիւնը փորձէ քչացնել ծովային նպատակների համար եղող ծախսերը: Ինքն յայտարարում է, որ դաչնադրերի միջոցով զինումները կրմատելու համար միւս պետութիւնների հետ համաձայնութիւն կայացնելն աւելի պատեհ կըլրացնի, քան կը խանգարի այդ, սակայն Ֆրանսիան և Անգլիան կարող էին քննել այս խնդիրը, պարզելու համար Ռուսիայի հետ համաձայնութեան գալու հնարաւորութիւնը: Եթէ մինչև անգամ Գերմանիան չըհամաձայնի, այդ պետութիւնները կարող էին ծախքերը քչացնել: Ֆօլտեր աշխատում է տպաւորացնել, որ ծովային վարչութեան պահանջածը համապատասխանում է Անգլիայի կարիքներին. Ֆրանսիան և Ռուսիան մտադիր էին չինել երեք մարտանաւ աւելի, քան Անգլիան:

Կ. Պոլիս. —Ռուսը հետանդուն կերպով աշխատում է համոզել պետութիւններին, որոնց նաւերը գտնւում են Սալանիկում, որ կարգադրեն այդ նաւերը հեռացնել:

Մակեդոնիայի և Ադրիանապոլսի վիլայէթներում չարունակուում են ձերբակալութիւնները: Բանտերը լիքն են. նոր բանտեր են չինւում:

Կ. Պոլիս. —Զօրքերն սկսել են գնալ Իլեկի վրայ երկու կողմից. Նասսիր փաչան գնում է Միտրովիցից և Շեմսի փաչան Դեակովից: Մայիսի 2-ին զօրքերը մտնում են Իլեկ: Այրանական ցեղապետների մեծամասնութիւնը հրաժարուել է ռեֆօրմներին դիմադրելուց: Ռիմադրողատարբերը հեռացել են հիւսիսային կողմը դէպի Ռուդովի անտառները:

Սօֆիա. —Թուրք կառավարութիւնն արագարար առաջ է տանում ամրութիւնների կառուցումը սահմանագլխի վրայ:

Կարաստվկա.—Բէժիցկա գաւառի պատսպ կալուածքում, երկաթուղային իվանովկա կայարանի մօտ, պրօֆեսոր Զալէսկինը գտել է ածխաթթուային-երկաթեայ հանքային ազբիւր:

Մարսել. —Մայիսի 4-ին պրեֆեկտուրայի առաջ 5000 հոգի մի ուղերձ տուին, պահանջելով եկեղեցին բաժանել պետութիւնից:

Տօկիո. —Կառավարութիւնն օրինագիծ առաջարկից նաւատորմիղն աւելացնելու. կանխատեսւում է տասը միլիոն ֆունտ ստերլինգ նոր նաւերի համար և մէկուկէս միլիոն նաւեր չինելու ընթացիկ ծախքերի համար:

ԿԵՆՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ախալցխայի ս. Փրկիչ եկեղեցուց ապօրինի առնւած մի քանի հարիւր հազար րուբլի արժեցող կալուածքները դատական պալատի վճռով վերադարձնւում են ս. Փրկիչ եկեղեցուն: Լուսաւորութեան մինիստրութիւնից յատուկ պաշտօնեայ էլ է եկած եղել այս գործը պաշտպանելու համար, բայց օրէնքը մեր կրկում աւելի է. թիւրիմացութիւնները պարզուել են գատաստանում և ճչմարտութիւնը յաղթող է հանդիսացել: Սակայն ինչ չահ, չատ, նոյն իսկ անսահման կալուածներ ունենալ, երբ պանք չհատգործւում են ի վնաս ազգային եկեղեցու և յօգուտ անհատների: Տարազի առաջիկայ №-ում Գետարեկի թղթակցութեան վրայ ենք գարձնում ընթերցողի ուշադրութիւնը: Ի՞նչ կարող են անել Մայր Աթոռը, Վեհափառ Կաթուղիկոսը, երբ նրանց պաշտօնեաները, ներկայացուցիչները տգիտութեան չեն բարի ձգտումներով: Մարդիկ չունենք, անմիջ պէրթութիւնը: Բաւական չէ ունենալ անսահման հարստութիւն, այլ պէտք է ունենալ մարդիկ, իսկական մարդիկ և ոչ վարձկանները, որպէս զի նրանք իմանան խելացի կերպով ունեցածը պահպանել, իսկ արդիւնքը գործադրել կենսական կարիքների վրայ:

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Սիմֆերօպոլ. Ս. Ֆ. եթէ մենք հնարաւորութիւն ունենայինք տեղն չորաթ հրատարակել և Իլլիւստրասիօն, այն ժամանակ ի հարկէ ընդարձակ տեղ կը տայինք և գեղարուեստական գրականութեան, բայց ձեզանից ենք հարցնում, միթէ իրաւունք ունենք ընթացիկ կեանքի հետ սերտ կապ ունեցող անյետաձգելի ուսումնասիրութիւնները, տեսութիւնները զոնց անել և Չեխովի, Միւսսեի գրուածները առաջ գնել: Երբ մենք կ'ունենանք վճարող այնքան բաժանորդ, որ ծածկէ մեր թերթերի անհրաժեշտ ծախսերն, այն ժամանակ իհարկէ կրկնակի կ'ընդարձակենք Տարազի ծաւալը և իւրաքանչիւր չաբաթ կը հրատարակենք Իլլիւստրասիօն: Պարտ ենք Տիգրանի որդիին ապաստել նոյն իսկ պայմաններով, բայց ինչ անենք, որ մեր թերթերի էջերը չատ են քիչ:

Խմբագիր-Հրատարակիչ
Տիգրան Նազարեանց

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բացուած է բաժանորդագրութիւն
Յովհաննէս Թումանեանցի
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐի
Մեծ դիւրով մօտ 350 էջ
Շրիղ թղթի վրայ, հնդինակի պատկերով և
Փառակով . . . . . 10 ր.
Լաւ թղթի վրայ . . . 3 ր.
Բաժանորդագրութիւնը կըմծծի յունիսին և գրքերը կրտպւեն բաժանորդների թւով:
Թիֆլիսում դիմել—իշխանովի Մ. Թումանեանցին (Բարեան. 8) *և Փ. Վարդազարեանին* (Վելյամինովская 24)
Բացու ինժեներ Մխիթար Տեր-Ազարեանցին (Т-во Андраникъ) *և Ստամ Նազարբեանին* (К-ра Шагиданова 3—2

Զորեքշաբթի, մայիսի 14-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՆԻ ԱՄԱՌՍՑԻՆ ԱՑԴՈՒՄ
յօգուտ Թիֆլիսի հայ կանանց բարեգործական ընկերութեան տեղի կունենայ
ՀՈՒՄԱՆՔ
բարեգործական վաճառքով
Ծրագիրը՝
I.
Վիճակի հանդէս —«Ձան գիւղում»: Երգեր. 1. «Պաղ ապրիլի մօտ», 2. «Աղջիկ դուսիլան...» 3. Ձան-գիւղում»: *Ժամը 5—6 ր*
II.
ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԳՆԱՑՔ ԳԻՒՂՈՒՄ
Ժամի 7½—8½
Երգեր ու պարեր.—1. «Օ՜յ, նազանըմ» 2. «Ձիմ վգին», 3. «Լէփօ, լէ, լէ...»: Կըմասնակցեն Պար. Գ. Մ. Կարապետեանցների Պար. Գ. Մ. Կարապետեանի խումբը, Աշուղ Ջիւանին և մի խումբ սիրողներ, կըլինի նաև զուռնայ:
Խումբը լինելու է ժողովրդական տարազով:
Կընտրէ երաժշտական խումբը Վերջը կը լինին ՊԱՐԵՐ պ. Ինոչենցի դեկավարութեամբ:
Զբօսանքը կըսկսւի ժամը 3-ին
Մուտքը հասարակաւորների համար 40 կ. իսկ երեխաների համար 20 կ.
Եթէ եղանակն անձրեային լինի, զբօսանքը կը յետաձգւի միւս օրւան, մայիսի 15 ին.
Փոխ-նախագահուհի Հ. Մարտիրոսեան
1—1

Հայ ծնողներին

Աւետեան գիշերօթիկ դպրոց
ԼՕԶԸՆ, ՉԱՒՏԻՑԵՐԻՆ

(5-րդ անգամն սկսնալ երկրորդ տարին տեղ. *Ֆ.* տարեշրջանի դասաւանդութիւնը կ'սկսւի 1/14-ին երկուշաբթի օր)

Աւետեան կամ հայկական դպրոցը կ'ընդունի 10 էն 20 տարեկան աշակերտներ, որոնց կ'ուտայ, ծնողներու բաղձանքին համաձայն, գիւղական, կրական, առևտրական կամ արդիւնաբերական առողջ հիմնաւոր կրթութիւն, նկատմամբ սերտ կերպով միացած ազգային հիմնական դաստիարակութեան հետ: Ձայ սաներուն կ'աւանդուին, և այս՝ առանց մասնաւոր վճարումի, հայոց լեզու, Մատենագրութիւն հայոց (հին և նոր), հայոց պատմութիւն և ռուսաց լեզու:

Կարելի է օգտուել տեղական հանրածանօթ դպրոցներէն:

Հայկական դպրոցի տարեթօշակը, հակառակ իր ընծայած բարձրակարգ իրական առաւելութիւններուն, անօրինակ կերպով չափաւոր է:

Թղթոցիս յայտարերն ամեն ուզողի կրղրկուի ձրի:

1. Longevaie	Տնօրէն
Lausanne, Suisse	Մ. Նալբանդեան
	Տոքթ. գիտութեանց
9—3	Պրիվատ Դօցէնտ

Լոյս տեսաւ եւ վաճառւում է

«ՍՈՒՐԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

Ազգային լիակատար հրգարանի առաջին հատորը՝ հինգհարիւր տպագրութեամբ, բարեփոխած թէ հին, գործածական և թէ նոր երգերով և բանաստեղծութիւններով, բաղկացած 382 մեծադիր երեսներից: Գինն է 1 ր. 20 կ.: Ցանկացողները յայտնելով իրանց ճիշտ հասցէն, դիմում են Բագու, «Ասկանակի» հրատարակչին, սոյն հասցէով.

Протоіерею Григорію Григоріанцъ, Баку
3—1.

ԿՐԵՄ ԱՄԻԿՈՍ (CRÉME AMVKOS)
ԱՌՕՂՋԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑ ԿԱՇԻ և ԵՐԵՍԻ ՀԱՄԱՐ

Գործ է ածւում աջողութեամբ կաշւի և երեսի բոլոր թեթև հիւանդութիւնների ժամանակ, ինչպիսիք են խաչերը և բշտիկները և այլն Առանձնապէս առաջարկւում է պ.պ. դերասաններին և դերասանուհիներին գրիմները վերցնելուց յետոյ իբրև մի միջոց, որ ոչնչացնում է. տաքութիւնը և գրիմներից առաջացած միւս հետևանքները: Բանկայի գինը 1 ր. 25 կ., 2 բանկան ուղարկւում է 3 րուբլով ուղղակի հնարաւորների կողմից: Торговый домъ «Парфюмерная Лабораторія *«І. Голлендеръ»* С. Петербургъ Разъѣзжая ул., № 13 3—2.

До зв. ценз., Тифлисъ. 10-го мая 1903 г. Տպարան ընկ. «Վերիչն և Կաումնամախեր» Тип. т-ва Вереичевъ и Каменмахеръ». Михайл.пр. № телеф. 528.